

Nr 62.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående försäljning av vissa lägenheter under Offers gård i Västernorrlands län; given Stockholms slott den 22 januari 1932.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

B. v. Stockenström.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 22 januari 1932.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, HAMBIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet von Stockenström, anför: Hos Kungl. Maj:t hava ledamoten av riksdagens första kammare, l. d. borgmästaren C. A. Lindhagen samt ledamoten av riksdagens andra kammare, kamreraren C. O. Johansson i Sollefteå såsom ombud för vissa namngivna torpare vid den numera staten tillhöriga egendomen Offers gård i Boteå socken av Västernorrlands län i skrivelse den 17 november 1931 hemställt, bland annat, om tillstånd för torparna i fråga att få friköpa de av dem brukade torpen.

Innan jag ingår på denna framställning, torde jag något få beröra de förhållanden, vilka ledde till statsverkets övertagande av sagda egendom.

Sedan med föranledande av riksdagens i skrivelse den 15 juni 1920, nr 364, gjorda anhållan Kungl. Maj:t uppdragit åt styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet att verkställa utredning rörande anordnande av högst fyra fasta försöksgårdar för jordbruket, avlämnade styrelsen den 29 november 1926 en utav särskilda av styrelsen utsedda kommitterade verkställd utredning i ämnet. Denna innefattade av förekommen anledning förslag om upprättande av allenast de två försöksgårdar, vilka i en tidigare genom centralanstaltens försorg verkställd utredning föreslagits skola omedelbart inrättas, nämligen en förlagd till Skaraborgs län till kronoegendomen Lanna nr 10 Borregård i Saleby socken och en förlagd till Västernorrlands län till den Björkä aktiebolag tillhöriga egendomen Offers gård i Boteå socken. Särskild detaljutredning rörande dessa egendomar hade av kommitterade verkställts. I anslutning till kommitterades förslag hemställde styrelsen för centralanstalten, att Kungl. Maj:t måtte hos riksdagen äska anslag för anordnande av nämnda båda egendomar såsom försöksgårdar.

Vid ärendets anmälan den 24 februari 1928 framhöll jag, att det varit önskvärt, om på en gång kunnat upprättas åtminstone några försöksgårdar, representativa för jordbruksförhållanden och jordarter inom olika delar av landet, men att man för det dåvarande med hänsyn till de med en försöksgårds upprättande och drift förbundna icke obetydliga utgifterna finge begränsa sig till anläggande av allenast en sådan gård. Vid valet av plats för den första fasta försöksgården förordade jag Lanna Borregården. I enlighet med min hemställan avläts proposition till riksdagen (nr 136) om medelsanvisning för ändamålet. Propositionen bifölls av riksdagen (skr. nr 213).

Tillfälle till realiserande av önskemålet om anordnande av en försöksgård i mellersta Norrland yppade sig snart, i det att Björkä aktiebolag i skrivelse till Kungl. Maj:t den 14 oktober 1929, med förmälan att bolaget vore synnerligen intresserat av att en försöksgård komme till stånd som ett led i strävandena att höja mellersta Norrlands jordbruk, förklarade sig villigt att för underlättande av denna plans förverkligande, under förutsättning att avstyckning av inrösningsjorden kunde ske utan tilldelning av skogsmark, på staten med full äganderätt överlåta all till Offers gård hörande inägojord jämte därå uppförda byggnader med undantag likväl av viss angiven mark och vissa byggnader, däribland en till gården hörande kvarn samt de byggnader, som disponerades av Offers lantushålls- och ladugårdsskötarskola. I skrivelsen uttalades, att det område, som innefattades i överlåtelsen, utgjorde tillhoppa 71.74 hektar jord, därav 47.50 hektar åker, 8.89 hektar gårdsbackar, 3.96 hektar tomt, 3.63 hektar betesmark och 7.76 hektar skogsmark. För upplåtelsen uppställdes det ytterligare villkoret, att staten övertog samtliga levande och döda inventarier till värden, som bestämdes av tre värderingsmän enligt lagen om skiljemän.

I den utav de förut omförmälda *kommitterade* verkställda detaljutredningen rörande Offers gård anfördes, bland annat, att egendomen vore belägen nordost om Ångermanälven, omkring 4 kilometer från Undroms ångbåtsbrygga, 1,5 kilometer från Lökoms station å Sollefteå—Härnösands järnväg och 31 kilometer från Sollefteå. Egendomen omfattade 55 hektar inägor, brukade till gården och liggande väl fördelade kring denna, samt vid sidan om inägorna ursprungligen 10 torp, varav dock 2 nedlagda och igenlagda till betesmark. De återstående torpen vore arbetarlägenheter med tillsammans blott 7,5 hektar öppen jord. De vore upplåtna åt arbetare vid gården, utan kontrakt mot en årlig avgäld av sanmanlagt 360 kronor. Inägojordens taxeringsvärde vore 63,200 kronor.

Av den ytterligare utredning, som på sin tid verkställdes i ärendet rörande statens övertagande av Offers gård, torde här få återgivas följande av *lantmäteristyrelsen* den 17 mars 1930 avgivna remissutlåtande.

Offers by hade undergått laga skifte dels å utmarken och dels å inägorna. Vissa laga skifteslotter hade därefter undergått sekundära delningsförrättningar. Enligt vad förrättningshandlingarna gäve vid handen ägdes flertalet av de sålunda lagligen utbrutna fastigheterna av Björkä aktiebolag. Att döma av de arealuppgifter, som av bolaget lämnats i dess skrivelse den 14 oktober 1929, torde den staten erbjudna gåvan avse inägojorden till samtliga bolagets fastigheter i byn med undantag för de områden därav, som uttryckligen undantagits. För avskiljandet av det erbjudna området erfordrades alltså ett flertal avstyckningsförrättningar. I avseende å frågan, huruvida avstyckning av det erbjudna inägoområdet lagligen kunde ske utan hinder därav, att med detsamma icke följde någon skogsmark, hölle styrelsen före, att här borde anses föreligga ett sådant undantagsfall, då stadgandena i 19 kap. 3 § jorddelningslagen icke borde av skiftesmyndigheterna tolkas efter bokstaven, enär därigenom skulle motverkas det mål, vartill bestämmelserna syftade, eller befrämjandet av jordbruksnäringen i orten. Då anläggandet av en statens försöksgård på ifrågavarande egendom uppenbarligen skulle bliva till stor nytta för ortens jordbrukare och för driften av försöksgården icke torde erfordras någon skogsmark, ansåge styrelsen kravet på tilldelning av skogsmark böra kunna i förevarande fall eftergivas.

Vid ärendets föredragning för Kungl. Maj:t den 19 mars 1930 anförde dåvarande departementschefen, bland annat, att det syntes önskvärt, att staten begagnade sig av Björkä aktiebolags förenämnda erbjudande att utan vederlag på staten överlåta större delen av till Offers gård hörande inägor samt flertalet av gårdens byggnader, varigenom skulle åstadkommas, att jämväl den andra av de två, såsom för jordbruket mest betydelsefulla i första rummet föreslagna fasta försöksgårdarna bleve en verklighet. Lämplig tidpunkt för ett övertagande av Offers gård för statsverkets räkning syntes vara den 14 mars 1931. I anslutning till departementschefens hemställan föreslog Kungl. Maj:t i proposition nr 250, att riksdagen måtte för budgetåret 1930/1931 anvisa vissa anslag för upprättande av en fast försöksgård vid Offer och för driftkostnader för sagda gård. Propositionen vann riksdagens bifall (skr. nr 273).

Vid anmälan den 13 juni 1930 av riksdagens beslut fann Kungl. Maj:t gott att på förberörda villkor antaga det av Björkå aktiebolag gjorda erbjudandet beträffande överlåtande till staten av Offers gård samt anbefalldes styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet ej mindre att, efter avskiljandet av det i överlåtelsen innefattade området, föranstalta därom att kronans rätt därtill i vederbörlig ordning befästades, än även att efter samråd med lantbruksstyrelsen och byggnadsstyrelsen samt med beaktande av vad i ärendet förekommit till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till plan rörande de åtgärder, som borde vidtagas för anordnande från och med den 14 mars 1931 av Offers gård såsom fast försöksgård. Sedan styrelsen för centralanstalten den 11 november 1930 avgivit förslag i sistnämnda avseende, förordnade Kungl. Maj:t den 19 december 1930, att Offers gård skulle från och med en 14 mars 1931 stå under styrelsens för centralanstalten förvaltning, att användas såsom fast försöksgård för jordbruket, varjämte Kungl. Maj:t meddelade i övrigt erforderliga föreskrifter i ämnet.

Uti den inledningsvis omförmälda av *ombud för vissa torpinnehavare å Offers gård* ingivna framställningen har hemställts, att torpinnehavarna måtte få friköpa av dem brukade lägenheter och inlösa av dem disponerade, staten tillhöriga byggnader samt att vid bestämmandet av inlösningspriset hänsyn måtte tagas till att lägenhetsinnehavarna vore obemedlade ävensom att de och deras förfäder uppodlat torpen, för vilket odlingsarbete någon ersättning ej borde tagas. De torpinnehavare, som sålunda gjort framställning om friköp, äro N. Pettersson, N. Holmberg, E. Melander, K. E. Holmsten, J. Fahlén och A. Forsberg.

Över framställningen hava infordrade utlåtanden avgivits den 21 december 1931 av styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet samt den 12 januari 1932 av lantmäteristyrelsen.

Beträffande ifrågavarande lägenhetsinnehavare samt av dem nyttjade jordlägenheter och hus har styrelsen för centralanstalten inledningsvis meddelat följande, av vederbörande lämnade uppgifter, vilka av styrelsen införskaffats från *försöksgårdens föreståndare*.

Nils Pettersson är född 1872 och änkeman sedan våren 1931. Barn: en fosterson, 13 år.

Pettersson har arbetat på Offers jordbruk alltsedan barndomen (under vissa vintrar i Björkå aktiebolags skog). Det torp, som Pettersson nu innehar, har han övertagit efter sin fader, vilken uppbrutit och odlat detsamma. Nils Pettersson har dock även själv odlat en del. Pettersson, liksom före honom hans fader, äger samtliga å torpet befintliga hus. För torpet har alltid betalats kontant arrende till huvudgården. För närvarande utgår arrendet med 30 kronor per år. Sedan staten våren 1931 övertog Offers gård, har Pettersson endast tidvis erhållit arbete därstädes.

Pettersson hemställer att få friköpa det av honom innehavda torpområdet samt även, för utvidgning av detsamma, det s. k. betestorpet med därå uppförd stuga.

Nils Holmberg är född 1878 och gift. Barn: fem, varav två under 15 år. Holmberg har alltifrån 9-årsåldern till 44-årsåldern arbetat på Offers jordbruk. Vid 44 år skadade han sin högra hand vid Offers såg (handen blev nästan helt bortsågad). Efter detta kunde Holmberg icke utföra grövre jordbruksarbeten, utan har han sedan dess levat på sitt torp och idkat mindre gårdfarihandel samt från riksförsäkringsanstalten uppburit en årlig invaliditetsränta av 480 kronor per år. Några förmåner har han icke uppburit av sin förra husbonde vid Offers gård. Det torp, vilket Holmberg nu innehar, övertog han 1915 efter sin fader, D. Holmberg, som övertagit detta efter sin fader. Nils Holmberg har uppodlat omkring $\frac{1}{3}$ av den nu odlade jorden. Huru uppodlingen skett av den övriga arealen kan nu ej uppgivas. Nils Holmberg, liksom före honom hans fader, äger byggnaderna, vilka dock ej ligga på den egentliga torpjorden utan cirka 10 minuters väg därifrån. För torpet har alltid betalats kontant arrende till huvudgården. För närvarande utgår detsamma med 25 kronor per år.

Holmberg hemställer att få friköpa den av honom innehavda torpjorden och den tomtmark, på vilken hans ägandes hus nu stå.

Erik Melander är född 1890 och gift. Barn: tre, varav två under 15 år. Melander har alltsedan 15-årsåldern arbetat under Björkå aktiebolag och sedan 1910 huvudsakligen å Offers jordbruk (några vintrar i dess skog). Det torp, som Melander nu innehar, har han 1918 övertagit efter O. Bodin, vilken senare innehaft och brukat detsamma i omkring 50 år. Detta torp har före denna tid tillhört Solbergs by, men förvärvats av Offers gård genom ägobyte. För torpet har alltid betalats kontant arrende, för närvarande utgående med 50 kronor per år. Såväl Melander som hans företrädare hava bott i Offers gård tillhörigt hus, vilken gård även äger den av Melander nyttjade ladugården och uthuset (företrädaren O. Bodin hade emellertid egen ladugård, vilken numera är nedriven). De av Melander innehavda husen (ladugården nyttjas gemensamt med J. Fahlén) befinna sig på annan tomt strax intill huvudgården och på cirka 12 minuters väg från den egentliga torpjorden. Vid själva gårds- tomten finns något odlad jord, som hans företrädare Bodin och Melander själv lära brutit upp. Melander arbetar fortfarande på Offers gård.

Melander hemställer att få friköpa den av honom innehavda torpjorden samt att få inlösa det bostadshus, som han nyttjar, jämte det av honom använda gamla huset. Dessa hus ämnar han nedriva och använda för uppförande av byggnad på jordlägenheten.

Karl Holmsten är född 1884 och gift. Barn: sex, varav fyra under 15 år. Holmsten har arbetat å Offers jordbruk alltsedan barndomen (under vissa vintrar i Björkå aktiebolags skog). Det torp, Holmsten nu innehar, har han 1916 övertagit efter Anders Nilsson, vilken senare innehaft och brukat detta i 30 å 40 år. Nilsson har uppodlat den huvudsakliga delen av torpet. Holmsten har ej odlat, men väl säger han sig hava förbättrat jordens hävd. Holmsten bodde t. o. m. 1927 i egen gård (nuvarande A. Forsbergs gård), å vars gårdstomt han även hade egen ladugård, vilken numera är nedriven. Från och med hösten 1927 uppläts åt Holmsten den Offers gård tillhöriga byggnad jämte ladugård, vilka han för närvarande innehar. Dessa hus tillhörde förut annan torpjord (Åhlin-ska torpet), som numera är bortsålt. Den torpet tillhöriga jorden är belägen 10 minuters väg från byggnaderna. För torpet har alltid betalats

kontant arrende till huvudgården. För närvarande utgår arrendet med 25 kronor per år. Holmsten arbetar fortfarande å Offers gård.

Holmsten hemställer att få friköpa den torpjord, som han innehar, samt att för avflyttning till nämnda jordlägenhet även få inlösa de hus, vilka han nu nyttjar.

Johan Fahlén är född 1883 och änkeman. Barn: sju, varav två minderåriga.

Fahlén har arbetat på Offers jordbruk alltsedan 9-årsaldern (undantagsvis kortare perioder å Offers numera nedlagda träsliperi). Några vintrar har han arbetat i Björkå aktiebolags skog. Sedan staten övertog Offers gård, har Fahlén ej erhållit arbete därstädes, men väl en av hans söner under sommarhalvåret. Fahlén innehar en torplägenhet, vars jord är belägen på norra sidan om Högforsån, eller på den mark, som Björkå aktiebolag undantog, då det överlämnade Offers gård till staten. Bostadshuset står emellertid på statens mark, likaså ladugården, vilken senare han har gemensamt med E. Melander. Ävenså ligger en av Fahlén nyttjad uthusbyggnad på samma statens tomt. På denna tomt finnes något odlad jord (potatisland), vilken Fahléns företrädare lärt ha upprutit. Fahlén har innehått torpet och nyttjat de numera staten tillhöriga husen sedan 1917, då han efterträdde sin svärfader, P. Boström.

Fahlén hemställer att få inlösa de av honom nyttjade husen för att nedriva dem och använda det gagnbara virke, som kan utvinnas, till uppförande av byggnad på sitt a bolagets mark belägna torp.

Artur Forsberg är född 1902, gift; inga barn.

Forsberg övertog hösten 1931 av sin svärfader K. Holmsten den stuga, som denne ägde å tomt tillhörig Offers gård. Denna stuga utgjorde förr mangårdsbyggnad å Holmstenska torpet. Forsberg har aldrig arbetat å Offers gård, men väl hans hustru tillfälligtvis som timarbetare och mjölkerska.

Forsberg hemställer att få friköpa den tomt, å vilken hans stuga står.

Styrelsen för centralanstalten har härefter för egen del anfört följande.

Totalinnehållet av de för friköp ifrågasatta lägenheterna uppginge sammanlagt till ungefär 8.5 hektar, därav omkring 4 hektar åker. På varje lägenhet, utom Forsbergs, som utgjordes av endast byggnadstomt, komme 0.6—1.4 hektar åkerjord och därjämte viss till odling ej lämpad mark, diken och vägar m. m.

Beträffande de av Holmberg, Melander och Holmsten brukade lägenheterna förtjänade påpekas, att viss del av områdena allt fortfarande tillhörde Björkå aktiebolag och endast med begränsad nyttjanderätt upplåtits åt staten. Ifrågavarande markareal uppginge för nämnda tre brukare till omkring 1.8 hektar, därav omkring 0.4 hektar åker. Enligt vad styrelsen under hand inhämtat, torde dock Björkå aktiebolag vara villigt att till nämnda tre lägenhetsinnehavare på nu för staten gällande villkor överlåta nyttjanderätten till ifrågavarande områden, därest önskan därom skulle uttalas från statens sida.

Därest förenämnda lägenhetsinnehavare i fortsättningen skulle bruka de av dem nu arrenderade, staten tillhöriga jordområdena, syntes det ur försöksgårdens synpunkt vara av jämförelsevis mindre betydelse, huruvida områdena överlättes med äganderätt eller enbart nyttjanderätt. Såvitt kunde bedömas, torde det nämligen knappast vara anledning befara, att avhändandet av ifrågavarande områden jämte vissa staten tillhöriga hus

skulle behöva innebära svårigheter för försöksgården att få sitt behov av arbetskraft tillgodosett. Å andra sidan torde det icke kunna förnekas, att, om försöksgården nu ansåges kunna fritt disponera över ifrågavarande lägenheter, särskilt markområdena skulle vara av visst värde för försöksgården för betesbruk. För användning såsom egentlig försöksmark syntes ifrågavarande områden däremot vara mindre väl ägnade.

Styrelsen hade efter prövning av föreliggande framställning funnit sig böra uttala, att det ur synpunkten av försöksverksamhetens ändamålsenliga bedrivande vid Offer icke torde vara oundgängligen nödvändigt, att de nu utarrenderade markområdena i fortsättningen tillhörde försöksgården. Styrelsen ansåge sig därför kunna tillstyrka bifall till den gjorda framställningen i den utsträckning i det följande närmare angäves. Samtidigt ville styrelsen emellertid betona, att den omständigheten att vissa lägenhetsinnehavare eller dem närstående till större eller mindre del odlat de av dem brukade jordområdena icke i och för sig innebure rätt för vederbörande att friköpa lägenheterna.

Nils Pettersson borde kunna medgivas att friköpa den jord, som han innehade, samt även det s. k. betestorpet med därå uppförd stuga.

Nils Holmberg borde kunna medgivas att friköpa den av honom brukade jordarealen, dock under särskilt villkor att han förflyttade honom tillhöriga hus till det friköpta markområdet. Tomten, där husen nu vore uppförda, vore nämligen belägen så nära försöksgårdens egen gårdstomt, att styrelsen icke kunde tillstyrka dess avstyckande från försöksgården.

Erik Melander borde kunna få tillstånd att friköpa såväl jord som byggnader, dock under villkor att byggnaderna av Melander förflyttades till det friköpta markområdet.

Karl Holmstens hemställen tillstyrktes beträffande friköp av såväl jord som hus, likväl med särskilt villkor att husen förflyttades till det friköpta markområdet.

Johan Fahlén borde kunna medgivas att inlösa av honom nyttjade staten tillhöriga hus, under villkor att husen förflyttades till av honom brukat, staten ej tillhörigt markområde.

Däremot ansåge styrelsen sig böra avstyrka Artur Forsbergs hemställen om friköp av gårdstomt av följande skäl. Dels låge tomten för nära försöksgårdens egen gårdstomt, dels hade stugan ringa värde, och dels hade Forsberg aldrig arbetat på Offers gård. Forsbergs stuga syntes böra bortflyttas, därvid eventuellt kunde tänkas, att Forsberg medgäves att i någon utkant av Offers ägor få köpa en mindre stugtomt.

I samband med eventuellt beslut om rätt för vissa förenämnda lägenhetsinnehavare att friköpa ifrågakommande markområden och byggnader torde böra meddelas de närmare villkor, som syntes böra uppställas för dylikt medgivande. I sådant hänseende ville styrelsen anföra följande.

Holmstens och Melanders hus torde böra vara nedrivna, bortflyttade och uppförda på respektive med äganderätt förvärvade områden senast den 1 oktober 1933. Samma villkor torde ock böra föreläggas Holmberg. Fahléns hus torde böra vara nedrivet och bortflyttat senast den 1 maj 1933.

Därest N. Pettersson medgäves att inköpa det s. k. betestorpet, borde brukningsrätten till detta icke övergå i hans hand, förrän pågående betesförsök därstädes avslutats eller tidigast den 1 november 1933.

De lägenheter, som eventuellt finge friköpas, borde för all framtid vara skyldiga att i gränsen mot statens mark hålla fullgoda hängnader. Vid eventuell avstyckningsförrättning borde nödig gränsrättning ske, innan

de friköpta lägenheternas gränser fastställdes. Utfartsväg från sådana lägenheter borde läggas så, att minsta möjliga olägenhet uppstode för försöksgården.

De kostnader för lagfart och avstyckning m. m., som uppstode i samband med eventuellt friköp, torde böra gäldas av köparen ensam.

De köpeskillingar, som vederbörande borde hava att erlagga i samband med övertagandet med äganderätt av olika staten nu tillhöriga markområden och byggnader, torde lämpligen böra fastställas efter värdering i den ordning, Kungl. Maj:t kunde komma att bestämma.

Ehuru styrelsen sålunda ansett sig böra i huvudsak tillstyrka föreliggande framställning om friköp av vissa jordlägenheter och hus, ville styrelsen emellertid samtidigt icke underlåta att uttala viss tveksamhet, huruvida friköpen verkligen kunde väntas bli till framtida fördel för lägenhetsinnehavarna. Ifrågavarande lägenheter torde närmast få betraktas som bostadslägenheter, och innehavarna bleve alltså i huvudsak hänvisade till förtjänstarbete på annat håll. Enär försöksgården saknade skogsmark, torde arbetstillfällena därstädes särskilt under den långa vintern kunna väntas bli jämförelsevis begränsade. Lägenhetsinnehavarna torde sålunda bli ganska beroende av tillgången på annat arbete i bygden. Det vore givetvis icke möjligt för styrelsen att bedöma, i vad mån dylikt arbete kunde i framtiden väntas stå till buds.

Styrelsen finge vidare anmäla, att avstyckningsförrättningen vid Offer ännu icke fortskridit så långt, att åtgärder till befästade av statens rätt till försöksgården kunnat vidtagas. Det torde sålunda ännu dröja någon tid, innan de formella förutsättningarna för avstyckning av de lägenheter, varom här är fråga, vore för handen. Vid sådant förhållande torde det vara ändamålsenligt, att Kungl. Maj:t, därest så befundes erforderligt, utverkade riksdagens medgivande att i sinom tid pröva och avgöra föreliggande framställning om friköp av staten tillhöriga markområden och byggnader.

Av lantmäteristyrelsens yttrande inhämtas följande.

Styrelsen hade den 17 mars 1930 avgivit utlåtande i frågan, huruvida avstyckning av det Kungl. Maj:t och kronan erbjudna inägoområdet till Offers gård kunde ske utan hinder därav, att med detsamma icke följde någon skogsmark. På anförda skäl ansåg styrelsen, att jorddelningslagens krav på tilldelning av skogsmark kunde för ifrågavarande fall eftergivas. För fränksiljande av inägoområdet hade sedermera verkställts fem avstyckningsförrättningar, genom vilka inägorna avstyckats utan tilldelning av skogsmark. Dessa förrättningar hade enligt uppgift av förrättningsmannen fastställts den 4 december 1931.

Nu föreläge framställning, att innehavarna av vissa torplägenheter inom det sålunda fränksilda inägoområdet skulle beredas möjlighet att friköpa sina lägenheter, och torde remissen avse utredning, huruvida något hinder skulle föreligga för avstyckning av dessa lägenheter.

Styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet tillstyrkte medgivande för Nils Pettersson, Nils Holmberg, Erik Melander och Karl Holmsten att få friköpa vissa områden. Av dessa områden syntes Nils Petterssons innehålla omkring tre hektar, varav knappt hälften åker, och de tre övriga något mera än en hektar. Alla fyra områdena torde böra anses som sådana mindre lägenheter, som omförmäldes i 19 kap. 3 § femte stycket jorddelningslagen. På grund härav torde något hinder

icke föreligga för att dessa lägenheter genom avstyckning avskildes till särskilda fastigheter. Även om Nils Petterssons område icke skulle anses utgöra dylik mindre lägenhet, kunde någon skogstilldelning till detsamma icke ifrågasättas, enär till stamfastigheten på grund av förut omnämnda avstyckning ej hörde någon skogsmark.

För egen del har jag i huvudsak intet att erinra mot det av centralanstaltens styrelse tillstyrkta förslaget om försäljning av vissa smärre lägenheter under Offers försöksgård. Några nämnvärda olägenheter för försöksgården torde genom dylik avhändelse icke uppkomma. Enär den till försäljning ifrågasatta jorden är belägen i egendomens utkant och de till bortflyttning avsedda husen ligga strödda inom gårdens centrala del, torde genom försäljningen rent av kunna befrämjas ett mera rationellt utnyttjande av gården för försöksverksamheten. Då ifrågavarande lägenhetsinnehavare å gården nu önska med äganderätt övertaga av dem brukad jord, tillhoppa icke fullt fyra hektar åker och ungefär lika stor areal annan mark, samt innehavda åbyggnader, torde försäljningarna alltså böra komma till stånd.

Styrelsen för centralanstalten har tillstyrkt försäljning till Nils Pettersson, Nils Holmberg, Erik Melander, Karl Holmsten och Johan Fahlén, därvid styrelsen närmare angivit, vad som borde ingå i försäljningarna. Styrelsens i sådant hänseende framlagda förslag föranleder ingen erinran från min sida.

Beträffande frågan om lägenheternas försäljningspris bör enligt min mening bemärkas, att berörda lägenhetsinnehavare befinna sig i knappa omständigheter samt att flera av dem måste vidkännas ganska kännbara kostnader för byggnadernas förflyttning, vartill kommer, såsom centralanstaltens styrelse antytt, att deras framtida försörjningsmöjligheter helt visst bliva svaga. Med hänsyn härtill och till det förhållandet, att staten mottagit egendomen såsom gåva, torde ifrågakommande köpeskillingar böra bestämmas till låga belopp. På Kungl. Maj:t torde få ankomma att besluta om köpeskillingarnas storlek samt rörande köpevillkoren i övrigt.

I ett fall, nämligen i fråga om försäljning av Artur Forsbergs lägenhet, har centralanstaltens styrelse avstyrkt avhändande. De härför anförda skälen synas mig hava visst fog för sig, men torde hinder för Kungl. Maj:t ej böra möta att på det sätt bifalla Forsbergs framställning, att han, därest han så önskar, beredes möjlighet att förvärva en mindre tomtplats i utkanten av Offers gård samt dit bortflytta sin nära försöksgårdens egen gårdstomt nu belägna stuga.

De av mig sålunda tillstyrkta lägenhetsförsäljningarna torde icke kunna företagas utan riksdagens medgivande. Sedan riksdagen beslutat i ärendet, torde det såsom nyss antytts få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga närmare bestämmelser rörande försäljningarna. Inflytande försäljningsmedel böra, i den mån de ej åtgå för bestridande av

Departements-
chefen.

för staten i samband med försäljningarna tilläventyrs uppkommande kostnader för förrättningar eller eljest, användas till främjande av försöksgårdens verksamhet.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att från Offers försöksgård i Boteå socken av Västernorrlands län må, i huvudsaklig överensstämmelse med av mig tillstyrkt förslag, försäljas vissa lägenheter och åbyggnader.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Hugo Nordlander.